

Jezične igre kao poticaj za razvoj govora kod djece vrtićke i predškolske dobi

Vulić, Monika

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:478959>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Monika Vulić

**JEZIČNE IGRE KAO POTICAJ ZA
RAZVOJ GOVORA KOD DJECE
VRTIČKE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Petrinja, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Monika Vulić

**JEZIČNE IGRE KAO POTICAJ ZA
RAZVOJ GOVORA KOD DJECE
VRTIČKE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

MENTOR: doc. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, rujan 2020.

ZAHVALA

Hvala mojoj mentorici doc.dr.sc. Katarini Aladrović Slovaček na velikoj pomoći, svim nesebičnim savjetima i uloženom trudu da uspješno napišem svoj rad.

Zahvaljujem mojim kolegicama s posla koje su mi izlazile u susret kad god je trebalo, bez ikakvih pitanja i osuda.

Hvala i Ani koja je sa mnom od prve do zadnje godine prolazila svaki uspjeh i neuspjeh, te svako putovanje do Petrinje i nazad. Uz tebe je sve bilo lakše!

I na kraju, veliko hvala mom suprugu koji me i potaknuo da upišem toliko željeni fakultet i steknem zvanje koje sam oduvijek željela. Najlepše zvanje na svijetu!

SAŽETAK

Govor je viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjeća, potrebe i mišljenje drugim ljudima. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija. (Starč i sur.,2004). Poticanje i razvijanje govora kod djece odgovornost je prvenstveno roditelja od samog rođenja, a kasnije i odgojitelja, jer došla su vremena kada djeca veći dio dana provode s odgojiteljem u dječjim vrtićima, negoli s roditeljima kod kuće. Veoma je bitno da smo djeci na prvom mjestu dobar govorni uzor, ali i poticatelj na učenje kroz igru.

Jezične igre jedne su od glavnih pomagača u razvoju govora kod djece vrtićke i predškolske dobi. Prema Peti-Stantić i Velički (2008.) definiramo ih kao sve igre kojima je izražajno sredstvo jezik u svim svojim pojavnostima. Osim odgojiteljima, jezične igre uvelike mogu pomoći i roditeljima jer su jednostavne za provođenje. Uz njih dijete ne mora imati osjećaj kao da nešto prisilno uči, jer se one većinom igraju u društvu. Dijete nije fokusirano samo na jednu određenu stvar, a ponavljanje može biti zabavno, a ne zamorno, jer su uvijek prisutni određeni elementi igre.

Temeljna svrha i cilj ovog rada bilo je ispitati pomažu li jezične igre u razvoju govora kod djece vrtićke i predškolske dobi. Istraživanje je provedeno preko online obrasca – ankete i u njemu je sudjelovalo 88 odgojitelja iz cijele Hrvatske. Istraživanje je pokazalo da jezične igre pomažu u razvoju govora kod djece vrtićke i predškolske dobi, da su dobro sredstvo za rad, te da većina odgojitelja jezične igre provodi svaki dan u svojim odgojnim skupinama.

KLJUČNE RIJEČI: govor, usvajanje jezika, odgojitelj, dječji vrtić, jezične igre

SUMMARY

Speech is a higher psychic activity of a person that allows him to communicate his knowledge, feelings, needs and opinions to other people through a system of signs and symbols. The basic symbols in human speech are words, and its most important function is communication. (Starč et al., 2004). Encouraging and developing speech in children is primarily the responsibility of parents from birth and later of educators because in recent times children spend most of the day with a kindergarten teacher than with parents at home. It is very important that we are a good role model for children in the first place, but also a stimulator of learning through play.

Language games are one of the main helpers in speech development in children of kindergarten and preschool age. According to Peti-Stantić and Velički (2008.) we define them as all games for which language is the means of expression in all its manifestations. In addition to educators, language games can greatly help parents as well because they are easy to implement. With them, the child does not have to feel as if he is learning something by force, because they mostly play in society. A child is not focused on just one particular thing, and repetition can be fun, not tedious, because certain elements of the game are always present.

The basic purpose and goal of this paper was to examine whether language games help in the development of speech in children of kindergarten and preschool age. The research was conducted through an online survey form and 88 educators from all over Croatia participated. Research has shown that language games help in the development of speech in children of kindergarten and preschool age, that they are a good tool for work, and that most educators spend language games every day in their educational groups.

KEY WORDS: speech, language acquisition, educator, kindergarten, language games

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. USVAJANJE JEZIKA	2
2.1. <i>Teorije o usvajanju jezika</i>	3
2.2. <i>Obilježja ranoga usvajanja hrvatskoga jezika</i>	6
3. O IGRI.....	8
3. 1. <i>Jezične igre</i>	10
4. ULOGA VRTIĆA U POTICANJU RAZVOJA GOVORA KOD DJECE VRTIĆKE I PREDŠKOLSKE DOBI	12
5. ISTRAŽIVANJE	14
5.1. <i>Opis uzorka</i>	14
5.2. <i>Opis instrumenta istraživanja</i>	14
5.3. <i>Ciljevi istraživanja</i>	15
5.4. <i>Hipoteze istraživanja</i>	15
5.5. <i>Rezultati</i>	16
6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK	22
7. LITERATURA	24
8. POPIS TABLICA.....	26
Izjava o izvornosti završnog rada.....	27

1. UVOD

Da bi dijete naučilo govoriti, nisu mu potrebne posebne vještine, pomagala i upute. Umjesto svega navedenog, glavno sredstvo koje djetetu treba za pravilan govorno-jezični razvoj jest na prvom mjestu obitelj, a kasnije i odgojitelji kao dobar govorni uzor. Djeca su u ranom djetinjstvu kao „spužve“, sve što čuju, upijaju i pamte, te kasnije ponavljaju i koriste. Stoga je vrlo bitno djetetu osigurati zdravu i emocionalno stabilnu okolinu pomoću koje će brže svladati osnove jezika i govora, koje će kasnije moći svakodnevno koristiti i nadograđivati. Jezične igre su dobro sredstvo za nadograđivanje jezika i govora. One postoje kako bi dijete kroz igru naučilo njihove osnove te kako bi se kod djeteta na prvom mjestu razvio jezik i govor, a zatim i kreativnost i mašta.

U prvom dijelu ovog rada opisano je usvajanje jezika, te su ukratko opisane teorije o usvajanju jezika – bihevioristička, nativistička, kognitivistička, socijalna teorija, te teorija prirodne morfologije i društvene interakcije. Svaka od ovih teorija daje svoj odgovor na pitanje, kako dijete usvaja jezik, ali ono što je svim teorijama zajedničko jest da se prvi jezik usvaja spontano. Nakon teorija, opisana su obilježja ranog usvajanja jezika. Prilikom usvajanja jezika dijete prolazi kroz dvije faze – predjezičnu, koja uključuje spontano glasanje i jezičnu koja započinje kada dijete izgovori prvu riječ. U drugom dijelu rada opisana je igra, vrste igre, te jezična igra. Treći dio govori o ulozi vrtića u poticanju razvoja govora kod djece vrtićke i predškolske dobi. Odgojitelji su jako bitan faktor u razvoju djetetova govora. S njima dijete provodi veći dio vremena i oni su zaduženi da djetetu, uz to što mu moraju biti dobar govorni uzor, osiguraju kvalitetnu i poticajnu okolinu u kojoj će se ono osjećati prihvaćeno te će se s lakoćom i veseljem željeti izražavati. U posljednjem dijelu ovog rada opisano je istraživanje koje je provedeno među odgojiteljima cijele Hrvatske putem online obrasca – ankete. U istraživanju je sudjelovalo 88 odgojitelja. Rezultati istraživanja pokazali su da su jezične igre dobro sredstvo za rad i da pomažu u razvoju govora kod djece vrtićke i predškolske dobi.

2. USVAJANJE JEZIKA

U ranome razvoju sposobnost usvajanja jezika određena je genetski, što dokazuje i činjenica da će sva djeca progovoriti (osim onih s teškom mentalnom zaostalošću) te usvojiti prvi, tzv. materinski jezik, bez obzira na vrstu jezika ili prostor u kojem ga usvajaju. Pritom se empirističkim modelom „oponašanje–potkrjepljenje“, uvjetno može opisati usvajanje glasovnog sustava i prvih riječi u najranijoj razvojnoj fazi. Kasnije pak za svladavanje složenijih jezičnih struktura i usvajanje gramatike važnu će ulogu imati kognitivan razvoj (mišljenje), zatim praktične komunikacijske sposobnosti i djetetova kreativnost, te društveno okruženje. Dakle, da bi čovjek usvojio i naučio jezik, valja zadovoljiti različite psihofizičke, socijalne i lingvističke preduvjete kao što su: uredan spoznajni (kognitivni) razvoj, sposobnost učenja jezika, razvijenost govornih i slušnih organa, izloženosti jezičnome uzoru i izravnoj komunikacijskoj situaciji. Prvi se jezik pritom usvaja spontano. Ostalim će jezicima osoba ovladati tijekom vremena i obrazovanja. (Pavličević–Franić, 2005)

Uravnotežen spoznajni razvoj, društveni i osjećajni preduvjet su dobroga ovladavanja materinskim (hrvatskim) jezikom. Jezik čovjeka razlikuje od svih drugih bića na zemlji, pa je usvajanje jezika, s jedne strane, sasvim obična pojava, dok je, s druge strane, vrlo osebujna i fascinantna. Samo usvajanje jezika pokazuje opća svojstva zajednička svoj djeci na svijetu jer ona uspijevaju uspješno usvojiti jezik, bez obzira na svoja ostala svojstva, bez obzira na to kojemu su jeziku izložena u prirodnim situacijama te načinu poučavanja jer u vrlo kratkome razdoblju uspijevaju ovladati najrazličitijim jezičnim razinama. Djetetov je jezični razvoj povezan i s njegovim fizičkim, spoznajnim, osjećajnim, društvenim i komunikacijskim razvojem. (Aladrović Slovaček, 2019, prema: Owens, 1986.)

Prema Kovačević (1991.), usvajanje jezika sastoji se od tri problemska područja: jedan je jezik koji se uči ili, drugim riječima, zadatak koji treba obaviti; drugi je dijete, njegove osobine i sposobnosti kojima se služi u usvajanju jezika; treće je okolina, to znači jezik koji dijete čuje i govorni kontekst.

Da bi se jezik usvajao smisleno i upotrebljavao funkcionalno i smisleno, u jezične simbole, tijekom njihovog stvaranja, moraju se uložiti relevantna afektivna ili emocionalna iskustva. Osim toga, treba svladati niz predverbalnih faza komunikacije i emocionalne

interakcije, kako bi se djetetu omogućilo da se ophodi i razumije svoju okolinu, tj. da posjeduje sredstva komunikacije i nešto o čemu će komunicirati, te stvara simbole. (Greenspan i Lewis, 2004.)

Prema nekim istraživanjima potvrđene su veze između dobi učenika i krajnjeg stupnja usvojenosti jezika. Što se ranije počne ovladavati jezikom, veći je stupanj njegove usvojenosti. Malobrojni slučajevi koji postoje dovode do zaključka da nakon djetinjstva sposobnost usvajanja jezika postupno opada uslijed djelovanja društvenih, psiholoških, kognitivnih, neuroloških i drugih čimbenika, te da postoji kritično razdoblje za normalno usvajanje prvoga jezika. (Ćoso, 2016.) Djetetova obitelj i okolina jedan su od najbitnijih faktora za rano usvajanje jezika. Što više s djetetom komuniciramo i potičemo ga na interakciju, to će ono brže usvojiti određene dijelove jezika i kasnije se lakše služiti s njim.

2.1. Teorije o usvajanju jezika

Zaokupljeni pitanjem usvajanja jezika istraživači (lingvisti, psiholingvisti te sociolingvisti) razvili su nekoliko teorija koje se pojednostavljeno mogu podijeliti na: iskustvene - empirističke, urođene - nativističke i spoznajne - kognitivne. (Kovačević, 1991.). Pristupi i objašnjenja tih teorija djelomično su ispravni, ali imaju i nedostatke. Nijedna teorija pojedinačno ne daje cjelovitu i potpunu sliku jezično-govornoga razvoja djeteta. Budući da je usvajanje jezika veoma složen proces, treba mu pristupiti s različitih motrišta. (Šego, 2009.:124) U nastavku rada bit će opisane sljedeće teorije: bihevioristička, nativistička, kognitivistička, socijalna teorija, te teorija prirodne morfologije i društvene interakcije.

B. G. Skinner, prvi i najvažniji biheviorist, pokušao je usvajanje jezika sustavno protumačiti s pomoću biheviorističke teorije. On 1926. objavljuje knjigu *Verbal Behaviour* u kojoj bihevioristički opisuje kako dijete usvaja prvi jezik. (Aladrović Slovaček, 2019.) Skinner je bio uvjeren da djeca uče jezik pomoću uvjetovanih refleksa koji su tvorili osnovu njegova učenja. Predstavnici biheviorističke teorije usvajanja jezika ili teorije ponašanja, jezik smatraju naučenim ponašanjem pa usvajanje jezika uvjetuju stvaranjem asocijativnih veza između podražaja i odgovora. Iskazuju tezu da se jezik i govor uče imitacijom izričaja odrasle osobe. Riječ je o učenju po modelu: auditivni/vizualni podražaj – odgovor na podražaj – potkrjepljenje. (Pavličević–Franić, 2005.) L. Bloomfield također je jedan od lingvista koji je

svoje ideje o učenju jezika na principu biheviorizma iznio u knjizi „Jezik”. Dijete sluša model i oponaša ono što je slušno percipiralo. Oponašajući odrasle govornike, metodom pokušaja i pogrešaka, poticaja i ponavljanja, usvaja jezične strukture i napreduje u govornome razvoju (Pavličević–Franić, 2005.) Kako su kritičari biheviorizma već istaknuli, oponašanje je polagan i spor proces, a djeca jezik uče vrlo brzo. Prema tome, djeca oponašaju iskaze svojih govornih modela i jezik usvajaju ili uče i tako, no cjelokupno jezično usvajanje ne može se objasniti samo oponašanjem, kako tvrde teoretičari koji zastupaju biheviorističku teoriju. (Aladrović Slovaček, 2019.)

Predstavnici nativističke teorije tvrde da u djece postoji specifična kognitivna i urođena sposobnost zahvaljujući kojoj uspješno usvajaju apstraktan simbolički sustav kao što je jezik, a to onda omogućuje i nastanak govora. Američki lingvist Noam Chomsky ključna je osoba nativističke koncepcije usvajanja jezika. U okviru svoje transformacijske gramatike on pojašnjava postojanje određenih struktura u jeziku, lingvistički univerzalnih, koje omogućavaju djetetu da stvara (generira) nove i druge strukture u skladu s gramatikom jezika koji usvaja. (Pavličević-Franić, 2005.) Urođenost jezičnoga modela objašnjava i sličnost u procesu jezičnoga usvajanja u različitim jezicima i kulturama. On sadržaj toga jezičnoga modela naziva LAD (eng. Language acquisition device) ili mehanizam za usvajanje jezika. Prema takvom modelu jezičnoga usvajanja dijete je izloženo jezičnim podacima iz kojih otkriva jezične parametre specifične za pojedini jezik (Kuvač i Palmović, 2007: 52). To bi značilo da sva djeca prolaze istim stupnjevima jezičnoga usvajanja, služe se sličnim strukturama i proizvode slična odstupanja od jezika kojemu su izložena. Treba ih samo izložiti određenom ljudskom jeziku kako bi se njihove umne gramatike potaknule i učvrstile na određen način. Iz toga se može zaključiti da su govornici jezika usvojili proizvodna pravila koja se primjenjuju na nove jezične pojave, stoga je usvajanje jezika usvajanje gramatike, odnosno stjecanje umnoga sustava koji ljudima omogućuje da razumiju jezik i njime se služe. (Aladrović Slovaček, 2019.). Šego (2009.) u svom stručnom radu navodi kako se jezik prema nativističkoj teoriji usvaja na dvjema razinama – na razini dubinske strukture (urođeno znanje o jezičnoj proizvodnji zajedničko svim jezicima) te na razini površinske strukture (pravila pomoću kojih dijete uči slagati riječi i izraze u pisanome ili usmenome/govornome obliku, a razlikuju se od jezika do jezika), no zbog empirijske neutemeljenosti mnogi psiholozi kritiziraju takav pristup.

Začetnik kognitivne teorije D. I. Slobin smatra da su mnogi jezični oblici povezani s kognitivnim sposobnostima pa je usvajanje jezika moguće u onoj mjeri u kojoj se jezični oblici mogu uklopiti u kognitivne pojmove koje dijete posjeduje. Predstavnik spoznajnih ili kognitivnih teorija J. Piaget smatra da spoznaja omogućuje učenje općenito, pa tako i učenje jezika, što bi značilo da je razvijeno mišljenje nužan preduvjet za uspješan jezični razvoj. Piaget je vidio jezik kao sredstvo mišljenja, tj. razmišljanja o stvarnosti, a njegovo pojavljivanje ovisi o samome ustroju te stvarnosti, pojavljivanje jezika uvjetovano je razinom senzomotoričke inteligencije tijekom djetetovih prvih osamnaest mjeseci. U prilog Piagetovim tvrdnjama idu i tvrdnje Vygotskoga koji je bio dio velikoga vrtloga među intelektualcima dvadesetih godina u Rusiji, želio je pomiriti psihologiju i biologiju, međutim, njegovo je zanimanje za jezik i mišljenje bilo povezano s velikim političkim pitanjima toga doba, te je držao kako pismenost ima znatan utjecaj na kogniciju i percepciju. (Aladrović Slovaček, 2019.) Postoje i nedostaci kognitivističkog shvaćanja koji se zapažaju u činjenici da se na taj način ne može sasvim objasniti jezično procesuiranje, jer jezično razumijevanje i proizvodnja ne moraju uvijek biti rezultat postojanja semantičkoga koncepta na kognitivnoj razini djetetova razvoja. (Pavličević–Franić, 2005.)

Socijalna teorija odnosi se na teorijske pristupe koji usvajanje jezika objašnjavaju utjecajem društvene sredine, uporabom jezika u svakodnevnim komunikacijskim situacijama, motiviranom djetetovom primarnom željom za komunikacijom s okolinom. Pri usvajanju jezika, važnu ulogu ima djetetova interakcija s majkom. Činjenica jest da socijalno okruženje bitno utječe na djetetov jezični razvoj, ali socijalna teorija ne objašnjava način djetetova svladavanja jezičnih struktura. (Šego, 2009:124)

Teorija prirodne morfologije prema Kuvač i Palmović (2007.) tijekom usvajanja riječi tumači tako da se u jeziku najprije usvaja ono što je „prirodno“. Pod prirodno smatramo one paradigme koje imaju manje glasovnih promjena. Postojanje mini paradigmi i cijelih paradigmi u dječjem jeziku znak je da dijete neko gramatičko pravilo upotrebljava proizvodno. Paralelno s njom, navodi se i teorija društvene interakcije koja naglašava komunikacijsku funkciju jezika i važnost komunikacije u jezičnome usvajanju. Prema navedenoj teoriji dijete usvaja jezik u svojoj sredini. Kroz stalnu interakciju s obitelji, djetetov se jezik mijenja ne samo s obzirom na formalnu strukturu jezika koji se usvaja, postajući sve složeniji i složeniji, nego i s obzirom na funkcije koje jezik ima u ljudskome društvu.

U svim postojećim teorijama naglašena je neka od temeljnih dimenzija koje određuju jezični razvoj. Teorije se međusobno upravo razlikuju po tome koliku težinu daju nekoj od tih odrednica: primjerice, naslijeđeno ili naučeno - pitanje koje psiholingviste značajno dijeli na one koji vjeruju da je jezik mozgovno programiran i one koji naglasak stavljaju na učenje u međuodnosu s okolinom (Kovačević, 1996:310)

2.2. Obilježja ranoga usvajanja hrvatskoga jezika

Usvajanje jezika započinje prije negoli dijete izreče prvu riječ. Ono započinje u trenutku kada novorođeno djeteta i majka uspostave međusobnu vezu koja će biti osnova za komunikaciju sa svijetom i iz koje će proizaći djetetova sposobnost svladavanja glasovnog i gramatičkog sustava jezika, da počne razumijevati svijet koji ga okružuje i da ono kao dio tog svijeta u njemu ostvaruje svoje želje i potrebe. Uz pomoć odraslih, u većini slučajeva majke, djetetu je omogućeno da uđe u jezičnu zajednicu i spozna kulturu koja je dio njegova materinskog jezika (Vrsaljko i Paleka, 2018.)

Kvaliteta djetetova života u velikoj mjeri ovisi o njegovoj sposobnosti za komunikaciju. Jezik prožima sve aspekte njegova iskustva, to je značajan dio egzistencije, načina povezivanja s drugima, kroz njega izražava sebe i vodi brigu o svojim potrebama. (Apel i Masterson, 2004.)

Osjetljivo razdoblje za usvajanje govora je u ranom djetinjstvu. Kritični period u kojem djeca započinju govoriti nalazi se u rasponu od 18-24 mjeseca poslije rođenja, a period od druge godine do puberteta smatra se osjetljivim razdobljem za razvoj govora. Ta osjetljivost povezana je sa sazrijevanjem živčanog sustava, posebno strukturalnim promjenama u mozgu: naglo povećanje moždane mase, te broja veza između živčanih stanica kao i između određenih regija u mozgu. Važno je da u tom osjetljivom periodu dijete ima adekvatnu socijalnu stimulaciju jer će samo tako doći do korištenja njegovih urođenih mogućnosti i s time do razvoja govora. (Starc i surad., 2004.)

Vokalna komunikacija počinje prvim krikom koji se spontano javlja iza prvoga djetetova samostalnog udaha, kada se nakon presijecanja pupčane vrpce odvaja od majke. Odmah nakon rođenja dijete se sporazumijeva s okolinom: plač je njegovo prvo vokalno sredstvo

izražavanja neugodnih osjećaja (gladi ili usamljenosti). Gukanje i osmijesi koji će se javiti nešto poslije znaci su djetetova zadovoljstva. Svrha je djetetove komunikacije privući pozornost, iskazivati osjećaje, uspostaviti društvene kontakte, zadovoljiti različite potrebe. Napretkom govornoga razvoja pojačava se djetetova intencionalna komunikacija. Djeca usvajaju jezik u interakciji s članovima obitelji i okolinom; ona koja više vokalno komuniciraju i koju odrasli više potiču na jezične aktivnosti pokazuju višu razinu jezične razvijenosti. Kvalitetna komunikacija s odraslima, rano iskustvo usmenoga i pisanoga izražavanja stvaraju čvrste temelje za čitanje, razumijevanje, usvajanje jezika kao sustava, uključivanje u zajednicu. (Šego, 2009: 122)

Prebeg-Vilke (1991.) navodi 4 aspekta procesa usvajanja materinskog jezika:

1. usvajanje glasovnog sustava (počinje s fiziološkim krikom odmah nakon rođenja)
2. upotrebu jezičnih oblika vlastitog jezika, tj. gramatiku;
3. sposobnost razumijevanja i priopćavanja značenja, tj. semantiku;
4. sposobnost da se upotrebom govora nešto uradi ili postigne, tj. da se komunicira.

Ta se četiri aspekta međusobno uvjetuju i ovise jedan o drugome, ona su neodvojiva.

Razvojne faze u komunikaciji možemo podijeliti na predjezičnu (predlingvističku ili predverbalnu) fazu te jezičnu (lingvističku ili verbalnu) fazu. Predjezična faza traje od rođenja do (otprilike) prve godine života, a jezična do tri ili tri i pol godine (ako se jezik usvaja i u cijeli život). Rane jezične aktivnosti znatno utječu na kasnija jezična postignuća; nema li stoga dijete prilike slušati govor, nema li poticaj odraslih, teže će svladati umijeće čitanja. Dijete koje nema sugovornika, može postati pasivno te propustiti mnoge prigode za komunikaciju. Ne potiče li se djetetov jezični razvoj, ono se izlaže većem riziku od poremećaja u ponašanju te može imati poteškoća u školi i učenju. (Šego, 2009.:128)

3. O IGRI

Riječ igra podrijetlo vuče još iz praslavenskog jezika, a u staroslavenskome se približava svom današnjem izrazu. Kao prvotno značenje riječi igra u svome rječniku Vladimir Anić (2001.) navodi kako je to spontana intelektualna i tjelesna aktivnost djeteta kao sastavni dio odrastanja i razvijanja ličnosti. (Aladrović Slovaček, 2018.)

O igri se može govoriti kao o aktivnosti koja je sama sebi svrha, te kao o načinu vježbanja nezrelih funkcija i sposobnosti, a samim time i pripremi za život, načinu istraživanja svijeta i usuglašavanju s njim, odnosno načinu samoobrazovanja, prilagođavanja društvu i uključivanja u njega, očitovanja životnih nagona i sl. To su djelatnosti u kojima dijete najčešće operira predmetima kao s pridodanim im značenjima. Vigotsky kaže da je igra „ispunjenje želja, ali ne pojedinačnih, već generaliziranih afekata“. Svaki od spomenutih aspekata igre, pa i onih brojnih navedenih, označuje nešto od raznovrsnosti njezina značenja i biti. Osim toga, kako se mijenja i razvija ljudsko društvo tako iz naraštaja u naraštaj varira i način igranja, kao što se mijenja i djetinjstvo i dijete. Igra također dovodi i do unutarnjeg i vanjskog mijenjanja djeteta, ona ga čini životno subjektivno sadržajno jačim, sposobnijim, društvenijim, razvijenijim, mijenja ga u njegovim tjelesnim, spoznajnim, socijalnim i emocionalnim snagama i sposobnostima. U suvremenim izvorima igra se promatra s obzirom na spoznajnu i socijalnu razinu. U oba aspekta se složenost igre mijenja zavisno o dobi djeteta. (Došen Dobud, 2016.)

Tablica 1: Vrste igre s obzirom na spoznajnu razinu, prema Došen Dobud, 2016.

<i>Vrsta igre</i>	<i>Opis</i>
Funkcionalna	Jednostavni mišićni pokreti koji se ponavljaju s predmetima ili bez njih
Konstruktivna	Baratanje predmetima s namjerom da se od njih nešto stvori
Igra pretvaranja	Upotreba predmeta ili ljudi kao simbola za nešto što oni inače nisu
Igre s pravilima	Igranje igara u skladu s unaprijed poznatim pravilima i ograničenjima

Tablica 2: Vrste igre s obzirom na socijalnu razinu, prema Došen Dobud, 2016.

<i>Vrsta igre</i>	<i>Opis</i>
Promatranje	Gledanje drugih kako se igraju bez uključivanja drugih u igru
Samostalna	Samostalno i nezavisno igranje bez pokušaja približavanja drugoj djeci
Usporedna	Igranje pokraj druge djece sa sličnim materijalom, ali bez pravog druženja ili suradnje
Povezujuća	Igranje s drugom djecom nečeg svima bliskog, ali bez podjele rada ili podređenosti nekom općem grupnom cilju
Suradnička	Igranje u grupi koja je stvorena radi obavljanja neke aktivnosti ili postizanja nekog cilja, gdje su postupci pojedinih članova usklađeni radi ostvarenja zajedničkog cilja

S druge pak strane, autorice Peti–Stantić i Velički (2008.) navode kako je igra čovjekova prirodna aktivnost. Igra jezikom, koji je jedan od osnovnih načina sporazumijevanja, pa onda i prenošenja ideja, osjećaja i želja, a ne samo informacija, također je prirodna ljudska aktivnost. Kažu kako se o igri redovito misli kao o aktivnosti kojoj je jedini cilj zabava i razonoda. Djeca svoja prva iskustva, vještine, sposobnosti i znanja stječu u spontanoj igri: uče hodati, govoriti, stječu prve spoznaje o svijetu oko sebe. U takvoj je dječjoj igri učenje neosviješteno, premda je trajno prisutno, bilo da se radi o aktivnostima kojima dijete razvija maštu osjećajnost i osjetilnost ili razumijevanje međuljudskih odnosa ili odnosa u kojima se usvajaju novi pojmovi.

Igra je temeljna aktivnost djetinjstva s kojom se dijete susreće još u najranijoj dobi. Pomoću igre iskušavaju se različiti aspekti socijalnog, emocionalnog, tjelesnog i spoznajnog razvoja djeteta. Također je jedan od preduvjeta za početno usvajanje znanja s obzirom na to da je prate osjećaji zadovoljstva i sreće, kroz koje djeca lakše svladavaju sadržaje.

3. 1. Jezične igre

Jezične igre, kao i sve druge igre, uvijek, čak i kad to nije vidljivo na prvi pogled, igraju prema unaprijed utvrđenim pravilima. Jezičnim igrama smatramo sve igre kojima je izražajno sredstvo jezik u svim svojim pojavnostima. Jezičnu igru je najjednostavnije i najtočnije odrediti kao prostor u kojem se i odrasli i djeca oslobađaju u svom vlastitom jeziku, u kojem doista uživaju intuitivno svladavajući pravila i stječući sposobnost postupiti u skladu s pravilima ili ih (svjesno) prekršiti. (Peti-Stantić i Velički, 2008.)

Jezične se igre mogu dijeliti na različite načine, ali možda je najbolji način njihove podjele s obzirom na sadržaj koji se u igri želi usvojiti ili ga se želi uvježbati, ponoviti i slično. S obzirom na konkretan sadržaj kojim se u igri želi bolje ovladati, razlikujemo igre za pojedine jezične djelatnosti, odnosno igre slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Potom razlikujemo igre s obzirom na uvježbavanje ili usvajanje pojedinih gramatičkih sadržaja: fonološke, morfološke i sintaktičke igre. Igre koje obogaćuju rječnik i razvijaju mentalni leksikon učenika nazivamo leksičkim igrama. Igre kojima je cilj ovladavanje pojedinim pravopisnim pravilima, kao što je pisanje velikoga i maloga slova, bilježenje dijakritičkih znakova, bilježenje jata te interpunkcije, nazivamo pravopisnim igrama. (Aladrović Slovaček, 2018.) Prve jezične igre mogu se odnositi na imenovanje predmeta ili dijelova tijela koje roditelji nesvjesno provode s djecom u njihovoj najranijoj dobi. (Apel i Masterson, 2004.)

Kod jezičnih igara važno je da dijete postane svjesno da se riječi sastoje od glasova i da nauči razlikovati te analizirati glasove govora, tj. potrebna je i dobro razvijena fonološka svjesnost. To uključuje sposobnost prepoznavanja, izdvajanja i međusobnog uspoređivanja glasova, rastavljanja riječi na glasove i povezivanja izgovorenih glasova u riječ. Fonološka svjesnost ne razvija se spontano, trebamo je u djeci ciljano razvijati kroz jezične igre. Jezičnim igrama proširujemo vokabular, usavršavamo gramatičko oblikovanje i razvijamo povezani govor. (Posokhova, 2009.)

Osim što dijete kroz jezične igre uči i svladava jezik, ono se razvija i fizički, kognitivno i društveno. Prilikom igre uspostavlja blizak emocionalni odnos sa suigračima. Jezične igre osim svega navedenog, imaju još pozitivnih strana: mogu se igrati s jednom ili više osoba, mogu se igrati na bilo kojem mjestu i u bilo koje vrijeme, dok se dijete oblači, kupa, ruča, na putu u vrtić, u šetnji. Igrajući jezične igre, dijete je aktivno te provodi manje vremena za

pasivnim aktivnostima poput gledanja televizora ili igranja igrice na računalu ili tabletu. Za igre nije potrebno trošiti novac, a ako su za igru potrebni neki rekviziti, uglavnom se mogu napraviti pomoću stvari koje ima svako domaćinstvo. U odabir igre roditelj može uključiti i dijete pa dijete može odabrati igru koja mu se najviše sviđa ili koju u tom trenu želi igrati.¹

Pomoću jezičnih igara djeca razvijaju govorne organe i pripremaju ih za ispravan razvoj govora. One se mogu provoditi individualno, ali i u grupi djece što je češće u vrtićkim skupinama. Za individualan rad većinom su zaduženi stručnjaci, dok je odgojitelj tu da primijeti i prijavi govornu poteškoću ako sam uvidi da igrama koje provodi sa skupinom djece ne može adekvatno pomoći određenom djetetu. Kao što je rečeno na početku jezične igre imaju pravila, ali ta su pravila prilagodljiva i upravo zbog toga djeci možemo pristupiti i prikazati igru na različite načine koji će biti primjerni njihovoj dobi i njihovim interesima.

¹ <https://vrtici-du.hr/wp-content/uploads/2020/03/Jezi%C4%8Dne-igre.pdf> (preuzeto: 10.07.2020.)

4. ULOGA VRTIĆA U POTICANJU RAZVOJA GOVORA KOD DJECE VRTIĆKE I PREDŠKOLSKE DOBI

Odgovornost za govorni razvoj djeteta ne možemo prebaciti samo na obitelj. Mnoga djeca u dječjim vrtićima, a kasnije u školama provode veći dio dana. Poticanje govornog razvoja djece ne može se sažeti samo u kratke programe ili vremenski ograničene aktivnosti. Komunikacija s djecom odvija se uvijek i u svakom trenutku koji provodimo s djecom. Kao što uvijek iznova propitujemo ponašanje sebe kao roditelja, odgojitelja ili učitelja, kao i svoje postupke, tako bismo trebali propitivati i svoj govor, govor koji nudimo djeci. Tek kada analiziramo svoj govor, možemo doći i do osnovnih zaključaka o govoru djece s kojom provodimo vrijeme. (Peti-Stantić i Velički, 2008.)

Uspostavljanje komunikacije između odgojitelja i djeteta temelji se na stvaranju socio-emocionalne veze. Ona se razvija kroz svakodnevne praktične aktivnosti odgojitelja i djeteta. Svakodnevne situacije koje se stalno ponavljaju i koje odgojitelj prati odgovarajućim govornim izrazom (u uvjetima pozitivne emocionalne klime i osjetljivosti na djetetovo ponašanje), omogućuju djetetu da postupno razumije govor odgojitelja i u interakciji i u komunikaciji s njim, vokalizacijom, aktivnošću i gestom izmjenjuje zajednička značenja. Prve odgovore djeteta, neverbalne naravi, treba strpljivo čekati, proširivati ih na sve ono što bi oni mogli značiti i dati ih u djetetovu žargonu da bi ih lakše usvojilo. (Petrović–Sočo, 1997.)

Stručnjaci koji se bave jezično-govornim razvojem djeteta upozoravaju da izravno poučavanje djeteta rezultira njegovom pasivnošću i slabijom društvenošću. Stoga je najbolje učenje u predškolskoj dobi pretvoriti u igru i zabavu. S djetetom treba razgovarati o različitim temama (ne treba mu nametati teme koje ga ne zanimaju) i poticati ga na postavljanje pitanja i izricanje mišljenja, strpljivo odgovarati na njegova pitanja (dijete mora biti sigurno da ga drugi slušaju). U radu s predškolskim djetetom veoma je važno kvalitetno organizirati aktivnosti koje je potrebno mijenjati svakih 5 do 10 minuta zbog kratke koncentracije djetetove pozornosti - ako je neka aktivnost preduga, dijete će izgubiti za nju zanimanje, postat će mu dosadno. (Šego, 2009:127)

Odgojitelji u dječjem vrtiću, uz obitelj imaju veoma bitnu ulogu u govornom razvoju djeteta. Odgojitelj je osoba s kojom dijete provede veći dio dana i veoma je važno da on sam djetetu bude dobar govorni uzor, da svakodnevno preispituje svoje postupke i načine izražavanja kako bi djetetu bio što bolji primjer. Uz to što je bitno djetetu pružiti dobar govorni primjer, ne smijemo zaboraviti ni na to da odgojitelj u svakom trenutku djetetu mora pružiti poticajno okruženje, kako za sve aspekte njegova razvoja tako i za govor. Djecu je potrebno okružiti kvalitetnim jezičnim sadržajima. Da bi okruženje za govor bilo poticajno djetetu treba omogućiti da govori u malim jezičnim skupinama, u paru, ali i pred cijelom skupinom.

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno među odgojiteljima cijele Hrvatske putem online obrasca - ankete. Rezultati istraživanja upotrijebljeni su isključivo za potrebe ovoga rada. U istraživanju je sudjelovalo 88 odgojitelja od toga njih 30,7 % s radnim stažem od 0-5 godina, te 11-20. 19,3 % s radnim stažem od 6-10 godina, 12,5 % sa stažem od 21-30 godina te 6,8 % s 31 i više godinom staža. Od svih ispitanih, njih 9,1 % imaju SSS, 36,4 % VSS, te najviše njih s VŠS, 54,5 %. S obzirom na mjesto rada, njih 10,2 % radi u malom gradu 11,4 % na selu, 18,2% u gradu srednje veličine, te njih 60,2% u velikom gradu. Prosječan broj djece po dobnih skupinama u kojima rada je 22 djece u rasponu od minimalno desetero djece do maksimalno 35. Njih 15,9 % radi s mlađom jasličkom skupinom, 14,8 % sa starijom jasličkom, 18,2 % s mlađom vrtićkom, 8 % sa starijom vrtićkom, 31,8 % radi u mješovitim skupinama, dok 11,4 % ispitanika radi s predškolarcima.

5.2. Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bio je online obrazac - anketa sastavljena od 14 pitanja. Od toga je 12 pitanja sastavljeno s već ponuđenim odgovorima te dva pitanja samostalnog odgovora. Pitanja su bila vezana uz godine staža odgojitelja, stručnu spremu, veličinu mjesta u kojem rade, koliko vole svoj posao od 1 do 5, odgojnu skupinu s kojom trenutno rade, te pitanja vezana uz provođenje jezičnih igara u njihovim skupinama. Koliko često provode jezične igre u dječjim vrtićima. Ako nikada ne provode, koji je razlog tomu? Pomoću čega odabiru koje će jezične igre provesti s djecom – je li to literatura, ideje drugih kolega, iskustvo iz prijašnjih skupina koje su vodili ili prema zainteresiranosti djece kod već provedenih jezičnih igara. Postavljeno im je i pitanje kako provode jezične igre - je li to s većim ili manjim brojem djece, uključuju li sve u igru ili ih pak provode individualno, ovisno o potrebi djeteta i njegovoj govornoj teškoći. Zanimalo me vide li pomak u razvoju govora prilikom provođenja jezičnih igara te smatraju li da su jezične igre dobro sredstvo i pomagalo u razvoju govora. Željela sam saznati i jesu li zainteresirani za edukaciju vezanu uz jezične igre, a kao posljednje pitanje zamolila sam ih da, ako žele, napišu jednu jezičnu igru koju rado provode s djecom u svojim odgojnim skupinama.

5.3. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi pomažu li jezične igre u razvoju govora kod djece rane i predškolske dobi, a problemi proizašli iz temeljenoga cilja su:

1. Utvrditi koliko često odgojitelji provode jezične igre u dječjim vrtićima i na koji način
2. Utvrditi čime se služe pri odabiru jezičnih igara za provođenje u dječjim vrtićima
3. Ispitati jesu li odgojitelji zainteresirani za edukaciju s obzirom na stručnu spremu vezano uz provođenje jezičnih igara u dječjim vrtićima
4. Ispitati primjećuju li odgojitelji pomak u razvoju govora kod djece s kojima provode jezične igre u dječjim vrtićima
5. Ispitati stavove odgojitelja smatraju li da su jezične igre dobro sredstvo za pomoć u razvoju govora kod djece rane i predškolske dobi
6. Ispitati razlikuju li se odgojitelji u provođenju jezičnih igara s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu, stav prema poslu, mjesto rada i trenutnu odgojnu skupinu

5.4. Hipoteze istraživanja

1. Očekuje se da odgojitelji barem jednom tjedno provode jezične igre u dječjim vrtićima
2. Očekuje se da se odgojitelji najčešće služe literaturom kod odabira jezičnih igara za provođenje u dječjim vrtićima
3. Očekuje se da su odgojitelji željni edukacije bez obzira na stručnu spremu vezano uz provođenje jezičnih igara u dječjim vrtićima
4. Očekuje se da odgojitelji primjećuju pomak u razvoju govora kod djece s kojima provode jezične igre u dječjim vrtićima
5. Očekuje se da odgojitelji smatraju da su jezične igre dobro sredstvo pomoći u razvoju govora kod djece rane i predškole dobi
6. Očekuje se da se odgojitelji razlikuju u provođenju jezičnih igara s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu, stav prema poslu, mjestu rada te trenutnu odgojnu skupinu

5.5. Rezultati

Prvi postavljeni cilj bio je saznati koliko često odgojitelji provode jezične igre u vrtićima i na koji način? Iz toga je proizašla hipoteza koja govori da se očekuje da odgojitelji barem jednom tjedno provode jezične igre u vrtićima, animirajući svu djecu. Iz tablice je vidljivo da čak 51,1 % odgojitelja svaki dan provodi jezične igre s djecom u vrtićima, dok ih jednom tjedno provodi 30,7 %. Što se tiče načina na koji ih provode, iznenađuje rezultat da čak njih 29,8 % provodi jezične igre individualno s djetetom za koje vidi da mu je potrebna pomoć, a 59,5 % pokušava animirati i zainteresirati što veći broj djece, što je bilo i za očekivati.

Tablica 3: Koliko često odgojitelji provode jezične igre s djecom u vrtićima

KOLIKO ČESTO PROVODE JEZIČNE IGRE	POSTOTAK
Nikada	5,7 %
2 puta mjesečno	1,1 %
Jednom mjesečno	1,1 %
Jednom u dva tjedna	10,2 %
Jednom tjedno	30,7 %
Svaki dan	51,1 %

Tablica 4: Kako odgojitelji provode jezične igre s djecom u vrtićima

KAKO PROVODE JEZIČNE IGRE	POSTOTAK
Individualno	29,8 %
Uvijek sa svima	8,3 %
Pokušavam animirati i zainteresirati što veći broj djece	59,5%
Samo s onima za koje znam da će igrati	2,4%

Drugi postavljeni cilj bio je saznati čime se odgojitelji služe prilikom provođenja jezičnih igara, odnosno što koriste kao izvor iz kojeg preuzimaju jezične igre koje provode s djecom u vrtićima. Rezultat koji je proizašao iz postavljenog cilja, odgovara pozitivno na hipotezu o tome da 50 % odgojitelja najčešće koristi literaturu za pomoć pri odabiru jezičnih igara.

Tablica 5: Kako odgojitelji biraju koje će jezične igre provesti s djecom u vrtićima

ČIME SE SLUŽE PRI ODABIRU JEZIČNIH IGARA	POSTOTAK
Literaturom	50 %
Idejama kolega iz drugih skupina	9,5 %
Dugogodišnjim iskustvom iz prethodnih skupina	16,7 %
S obzirom na zainteresiranost djece prilikom prethodnog provođenja određene jezične igre	23,8 %

Treći cilj bio je ispitati jesu li odgojitelji željni edukacije s obzirom na njihovu stručnu spremu. Iz tog cilja proizašla je hipoteza da su svi odgojitelji zainteresirani, bez obzira na stručnu spremu. Hipoteza je i potvrđena rezultatima istraživanja jer su svi odgojitelji, bez obzira na stručnu spremu podjednako zainteresirani za edukaciju vezanu uz provođenje jezičnih igara u vrtićima.

Tablica 6: Želite li se više educirati u području jezičnih igara i njihove uporabe s djecom vrtićke i predškolske dobi?

STRUČNA SPREMA	POSTOTAK
SSS	46,94 %
VŠS	43,27 %
VSS	45,80 %

Putem četvrtog postavljenog cilja bilo je potrebno saznati, primjećuju li odgojitelji pomak u razvoju govora kod djece s kojima provode jezične igre. Iz postavljenog cilja proizašla je hipoteza koju potvrđuje i istraživanje, a to je da više od 50%, odnosno njih 66,7 % primjećuje pomak u razvoju govora nakon provođenja jezičnih igara, dok njih 32,1 % smatra da to ovisi o sadržaju odigrane jezične igre.

Tablica 7: Primjećujete li napredak u razvoju govora kod djece s kojom provodite jezične igre

NAPREDAK U RAZVOJU GOVORA	POSTOTAK
Ne pratim napredak	1,2 %
Ovisno o kojoj igri se radi	32,1 %
Da, primjećujem napredak	66,7 %

S obzirom na peti cilj postavljeno je pitanje o tome smatraju li odgojitelji da su jezične igre dobro sredstvo za rad s djecom vrtičke i predškolske dobi. Iz cilja je proizašla hipoteza koja navodi da odgojitelji smatraju da su jezične igre dobro sredstvo za rad, što je potvrdio i rezultat istraživanja koji daje 92,9 % pozitivnog odgovora.

Tablica 8: *Smatraju li odgojitelji da su jezične igre dobro sredstvo za rad s djecom u vrtićima*

JEZIČNE IGRE – DOBRO SREDSTVO	POSTOTAK
Možda	7,1 %
Da	92,9 %

Kao šesti i posljednje postavljeni cilj bio je saznati razlikuju li se odgojitelji u provođenju jezičnih igara s djecom u vrtićima s obzirom na radni staž, stručnu spremu, stav u poslu, mjesto rada te odgojnu skupinu. Proizašla hipoteza iz postavljenog cilja navodi kako se odgojitelji razlikuju s obzirom na sve prethodno navedene stavke. Što se tiče radnog staža, rezultati su pokazali da jezične igre najviše provode odgojitelji s najviše ranog staža, odnosno s 31 i više godina staža. Najmanje provode odgojitelji koji su tek na početku, a to su oni do 5 godina radnog staža. S obzirom na stručnu spremu, odgojitelji s VŠS-om su ti koji najčešće provode jezične igre, čak njih 48.06 %, dok najmanje provode odgojitelji sa SSS, njih 35 %. Vezano uz stav o poslu, istraživanjem se prikazalo da odgojitelji koji manje vole svoj posao, manje i provode jezične igre. Stoga je njih svega 16 %, koji provode jezične igre s djecom u vrtićima, a na pitanje koliko vole svoj posao od 1 do 5, odgovorili su ocjenom dva. Njih 47,78 % odgovorilo je da provodi jezične igre, a stav prema poslu i koliko ga vole ocijenili su ocjenom 5. Što se tiče mjesta rada nema nekih značajnih statističkih razlika. S obzirom na odgojnu skupinu također nema statističkih razlika i svi odgojitelji s obzirom na odgojnu skupinu koju vode, provode jezične igre podjednako u svim dobnim skupinama.

Tablica 9: Provođenje igara s obzirom na radni staž

RADNI STAŽ	POSTOTAK
0-5 godina	28,48 %
6-10 godina	42,7 %
11-20 godina	55 %
21-30 godina	54,55 %
31 i više godina	56 %

Tablica 10: Provođenje igara s obzirom na stručnu spremu (odgovor da)

STRUČNA SPREMA	POSTOTAK
SSS	35 %
VŠS	48,06 %
VSS	41,53 %

Tablica 11: Provođenje igara s obzirom na stav prema poslu

STAV PREMA POSLU	POSTOTAK
2	16 %
3	30 %
4	38,53 %
5	47,78 %

Tablica 12: Provođenje igara s obzirom na sredinu u kojoj rade

RADNA SREDINA	POSTOTAK
Selo	39 %
Mali grad	51 %
Grad srednje veličine	40 %
Veliki grad	45,79 %

Tablica 13: Provođenje igara s obzirom na odgojnu skupinu s kojom rade

ODGOJNA SKUPINA	POSTOTAK
Mlađa jaslička	41,57 %
Starija jaslička	49,38 %
Mlađa vrtićka	50,25 %
Starija vrtićka	48 %
Mješovita	38,50 %
Predškolarci	47,40 %

U posljednjem pitanju ankete odgojitelji su mogli navesti jezičnu igru koju rado provode s djecom u svojim odgojnim skupinama. Izdvojila bih ovdje neke igre koje su se najčešće spominjale, a to su “Bi-Ba-Bučicu” i “Leti, leti”. Leti, leti je jezična igra koja se provodi već naraštajima, a cilj joj je da se kod djeteta potakne poticanje i uvježbavanje slušne osviještenosti. Odgojitelj djeci kaže da trebaju lupkati prstima po stolu i govoriti zajedno s njim “..leti,leti...” Na kraju rečenice imenuje se neki predmet, životinja ili slično. Ako imenovani predmet ili biće leti, prsti ruke ostaju podignuti u zraku, a ako ne leti, ostaju na stolu. Kod igre “Bi, ba, bučicu” postoji pjesmica koju izgovara odgojitelj, zajedno s djecom, kada ju nauče, uz pokrete ruku. U nastavku je navedena pjesmica te detaljan opis rada ruku.

BI, BA BUČICU

Bi, ba bučicu, (Naizmjenice slažemo šake jednu na drugu prema gore.
Penjem se u kućicu. Spojenim jagodicama prstiju oblikujemo krov.)
U kućici ptičice (Dlanovima prekrijemo oči.)
Sve su se sakrile.

Bi, ba bučicu, (Naizmjenice slažemo šake jednu na drugu prema gore.
Penjem se u kućicu. Spojenim jagodicama prstiju oblikujemo krov.)
U kućici ptičice (Položimo dlan na dlan okrenut prema gore.)
Gnijezda su savile.

Bi, ba bučicu, (Naizmjenice slažemo šake jednu na drugu prema gore.
Penjem se u kućicu. Spojenim jagodicama prstiju oblikujemo krov.)
Iz kućice ptičice (Mašemo raširenim rukama.)
Sve su odletjele.

Mnogi odgojitelji naveli su da u mlađim odgojnim skupinama igraju igre rukama i prstićima jer razvoj fine motorike uvelike pomaže u kasnijem razvoju govora. Više puta spominjane su i rime, brojalice i nabralice pomoću kojih djeca brže uče i pamte nove riječi. Jezične igre koje odgojitelji često provode sa starijim odgojnim skupinama i predškolarcima, a navedene su u posljednjem pitanju su “Čarobna škrinjica” ili “Završi priču”, koje osim u jezičnom razvoju pomažu u razvijanju dječje memorije, ali i u razvoju kreativnosti, jer dijete mora zapamtiti rečenicu koju je reklo dijete prije njega i na nju nadovezati neku svoju, kako bi priča imala smisla i bila potpuna.

6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

U provedenom istraživanju temeljeni cilj bio je utvrditi pomažu li jezične igre u razvoju govora kod djece vrtićke i predškolske dobi. Istraživanje je provedeno među odgojiteljima cijele Hrvatske putem online obrasca – ankete. S obzirom na postavljeni temeljeni cilj proizašli su neki problemi koje sam željela istražiti. Utvrđeno je da većina odgojitelja svaki dan provodi jezične igre sa svojim odgojnim skupinama. S obzirom na radni staž bilo je za očekivati da odgojitelji s više radnog staža češće provode jezične igre sa svojim odgojnim skupinama, vjerojatno zbog više iskustva u provođenju. Prema tome koliko vole svoj posao na ljestvici od 1 do 5 pojavila se velika razlika, pa stoga oni koji su svoje zadovoljstvo ocijenili ocjenom 2, jezične igre provodi samo njih 16%, a oni koji su zadovoljstvo svojim poslom ocijenili s ocjenom 5, 47,78 %. Iz toga proizlazi zaključak da oni koji su manje zadovoljni svojim poslom, ne trude se dovoljno i to se svakako odražava na kvalitetno učenje djece u odgojnim skupinama. Zanimljiv je podatak kako odgojitelji koji nisu zadovoljni svojim poslom, nisu željni ni daljnje edukacije vezano uz jezične igre, što se događa vjerojatno zbog nezadovoljstva i frustracije samim radnim mjestom ili pak općenito poslom koji rade. Najveći pomak u govoru kod djece vide odgojitelji s 11-20 godina radnog staža, njih čak 51,71 %. Jezične igre najčešće se provode u mlađoj vrtićkoj skupini, vjerojatno iz razloga što je dob djece u tim skupinama između 3 i 4 godine. Tada djeca počinju sve više shvaćati svijet oko sebe, pokazuju interes za jezik i komunikaciju i vole puno pričati jer postaju svjesni svog govora. Najrjeđe se provode u mješovitim skupinama, što nije za čuditi jer su u tim skupinama djeca različite dobi i stoga je vrlo teško pronaći jezičnu igru koja bi bila primjerena svim dobnim skupinama, a da za neko dijete nije preteška ili pak s druge strane prelagana i dosadna. Najveći pomak u govoru vide odgojitelji starijih vrtićkih skupina. Za edukaciju vezanu uz jezične igre najviše su zainteresirani odgojitelji mlađe vrtićke skupine, što dobro potvrđuje i gore navedeni rezultat istraživanja da se jezične igre najviše i provode u mlađim vrtićkim skupinama. Iz svega navedenog valja zaključiti da se jezične igre zaista prakticiraju u dječjim vrtićima u svim odgojnim skupinama, među svim odgojiteljima bez obzira na stručnu spremu. Uvidjeli smo da godine staža igraju veliku ulogu u provođenju jezičnih igara te odgojitelji s više radnog staža češće provode jezične igre od onih s manje godina staža. Jezične igre dobro su sredstvo za rad jer prema mišljenju odgojitelja ispitanih u istraživanju, 66,7 % djece napreduje u govoru bez obzira o kojoj igri se radi. Učenjem kroz igru, djeci možemo puno lakše približiti neki sadržaj koji bi im da ga uče svjesno, vrlo

vjerojatno bio dosadan i nezanimljiv i stvarao bi im pritisak zbog obaveze da ga moraju naučiti. Kada je sam proces učenja zanimljiv, uspješnije se koncentrira pažnja, ubrzava se zapamćivanje i olakšava razumijevanje sadržaja učenja. Učiti igrajući se znači učiti nesvjesno, što olakšava usvajanje novih znanja, osobito ako je riječ o sadržajima koji su djeci nezanimljivi i apstraktni. (Pavličević-Franić, 2011.)

Stoga su jezične igre odlično sredstvo za rad s djecom rane i predškolske dobi jer djecu puno toga možemo naučiti, a da nisu ni svjesna da usvajaju nešto novo. Postavimo li usvajanje nečeg novog kao zadatak, velika je vjerojatnost da će im okupacija i zainteresiranost brže proći, jer će osjećati obavezu da to moraju. Kroz igru, dijete postaje svjesno samog sebe, ali i svoje okoline. Tijekom igre dijete testira vlastite sposobnosti, usavršava postojeće i svakom novom igrom uči nove.

Spoj igre, kao prirodne dječje djelatnosti, i jezika, kao jednoga od osnovnih sredstava sporazumijevanja u svijetu, omogućuje neopterećeno učenje i ovladavanje društvenim, pa onda i jezičnim ulogama, korištenje naslijeđenoga iskustva, ali i kreativnosti i individualnosti te učvršćivanje temelja za ovladavanje tim istim svijetom na bilo kojoj razini. (Peti-Stantić i Velički, 2008.)

7. LITERATURA

1. Aladrović Slovaček, Katarina (2018). *Kreativne jezične igre*. Zagreb: Alfa d.d.
2. Aladrović Slovaček, Katarina (2019). *Od usvajanja do učenja hrvatskog jezika*. Zagreb: Alfa d.d.
3. Apel, Kenn i Masterson, Julie (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine – Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. prilagodila: Iлона Posokhova, Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
4. Ćoso, Zoran (2016). *Problematika ovladavanja jezikom*, u: *Croatica et Slavica Iadertina*, vol. 12/2, no. 12
5. Došen Dobud, Anka (2016). *Dijete – istraživač i stvaralac*. Zagreb: Alinea
6. Greenspan I., Stanley i Lewis, Diane (2004). *Program emocionalnog poticanja govorno – jezičnog razvoja*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
7. Katehetski Šego, Jasna (2009). *Utjecaj okoline na govorno – komunikacijsku kompetenciju djece; Jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju*, u: *GOVOR*, vol. 26, no. 2, str. 119-149
8. Kovačević, Melita (1991). *Psihologija, edukacija i razvoj djeteta: teorije, istraživanja i edukativna zbilja*. Zagreb: Školske novine
9. Kovačević, Melita (1996). *Pomaknute granice ranoga jezičnoga razvoja: okvir za novu psiholingvističku teoriju*. U: *Suvremena lingvistika*, vol. 41-42, no. 1-2, str. 309-318
10. Kuvač, Jelena i Palmović, Marijan (2007). *Metodologija istraživanja dječjeg jezika*. Jastrebarsko: Naklada Slap
11. Lakić, Andrea (2020). *Jezične igre kao sredstvo poticanja dječjeg razvoja govora*. Dječji vrtić Dubrovnik. Preuzeto: 10.07.2020.

<https://vrtici-du.hr/wp-content/uploads/2020/03/Jezične-igre.pdf>

12. Pavličević-Franić, Dunja (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa d.d.
13. Pavličević-Franić, Dunja (2011). *Jezikopisnice: Rasprave o usvajanju, učenju i poučavanju hrvatskoga jezika u ranojezičnom diskursu*. Zagreb: Alfa d.d.
14. Peti-Stantić, Anita i Velički, Vladimira (2008). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa d.d.
15. Petrović-Sočo, Biserka (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica*. Zagreb: Alinea
16. Posokhova, Ilona (2009). *Zabavan jezik u slikama i igri*. Zagreb: Planet Zoe
17. Prebeg – Vilke, Mirjana (1991). *Vaše dijete i jezik*. Zagreb: Školska knjiga
18. Starc, Branka, Čudina Obradović, Mira, Pleša, Ana, Profaca, Bruna, Letica, Marija (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi – Priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dob*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
19. Velički, Vladimira (2009). *Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba*, u: *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izbrazbi*, vol. 10, no. 18, str. 80-91
20. Vrsaljko, Slavica i Paleka, Petra (2018). *Pregled ranoga govorno-jezičnog razvoja*, u: *Magistra Iadertina*, vol. 13, no. 1, str. 139-159

8. POPIS TABLICA

Tablica 1: <i>Vrste igre s obzirom na spoznajnu razinu, prema Došen Dobud, 2016.</i>	8
Tablica 2: <i>Vrste igre s obzirom na socijalnu razinu, prema Došen Dobud, 2016.</i>	9
Tablica 3: <i>Koliko često odgojitelji provode jezične igre s djecom u vrtićima</i>	16
Tablica 4: <i>Kako odgojitelji provode jezične igre s djecom u vrtićima</i>	16
Tablica 5: <i>Kako odgojitelji biraju koje će jezične igre provesti s djecom u vrtićima</i>	17
Tablica 6: <i>Želite li se više educirati u području jezičnih igara i njihove uporabe s djecom vrtićke i predškolske dobi?</i>	17
Tablica 7: <i>Primjećujete li napredak u razvoju govora kod djece s kojom provodite jezične igre</i>	17
Tablica 8: <i>Smatraju li odgojitelji da su jezične igre dobro sredstvo za rad s djecom u vrtićima</i>	18
Tablica 9: <i>Provođenje igara s obzirom na radni staž</i>	19
Tablica 10: <i>Provođenje igara s obzirom na stručnu spremu</i>	19
Tablica 11: <i>Provođenje igara s obzirom na stav prema poslu</i>	19
Tablica 12: <i>Provođenje igara s obzirom na sredinu u kojoj rade</i>	19
Tablica 13: <i>Provođenje igara s obzirom na odgojnu skupinu s kojom rade</i>	19

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad rezultat mojega rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)